

Maria Karpluk, Słownik staropolskiej terminologii chrześcijańskiej (Kraków 2001, 390 str.)

Andreja Legan Ravnikar

IZVLEČEK: Z izidom slovarja staropolske krščanske terminologije je poljsko jezikoslovje pridobilo monografsko delo, ki izčrpno predstavlja terminološko leksiko za eno najstarejših in v zgodnejših besedilnih virih največkrat izpričanih tematskih področij.

Maria Karpluk, *The Dictionary of Old Polish Christian Terminology* (Kraków, 2001, 390 pp.)

ABSTRACT: The publication of the Dictionary of Old Polish Christian Terminology is of great importance for Polish linguistics. This monograph brings a detailed presentation of terminology for one of the oldest and most frequently evidenced subject fields in older texts.

0.1 Na razstavi znanstvenih in strokovnih publikacij v Cankarjevem domu v Ljubljani avgusta 2003, ki so jih prispevali udeleženci s 13. mednarodnega slavističnega kongresa v Ljubljani, sem po naključju odkrila zgodovinski terminološki slovar Marie Karpluk *Słownik staropolskiej terminologii chrześcijańskiej* (Slovar staropolske krščanske terminologije). Kljub spremljanju tovrstne problematike ga predhodno nisem zasledila v nobeni od podatkovnih baz.¹ Knjiga že na prvi pogled vzbudi pozornost jezikoslovca z znanstveno preciznim, preglednim in tenkočutno izdelanim konceptom terminološkega slovarja, ki je predstavljen v uvodu (s skrajšano verzijo v angleškem jeziku) in izpeljan v slovarskem delu.

0.2 Neposredno pobudo za pripravo slovarja je dal papež Janez Pavel II. leta 1979 v prestolnici stare poljske države Gniezno, od koder se je sredi 10. stoletja začelo širiti krščanstvo. (Prvi ga je sprejel poganski poljski knez Mieszko po poroki s hčerjo češkega vladarja Boleslusa I.) V tem času je bil obsežen projekt izdelave poljskega zgodovinskega slovarja *Słownik staropolski* (SłStp., redaktor S. Urbańczyk, Warszawa 1953–1996, 11 delov, od A do zrządzić, XI/6) v zaključni fazi. Tako je bila v sorazmerno kratkem času uresničljiva zamisel o monografski obdelavi staropolske krščanske terminologije na podlagi že zbranih besedilnih vi-

¹ Na mojo prošnjo je dva izvoda terminološkega slovarja prinesla dr. Andreja Žele, ki je bila jeseni 2003 na študijskem izpopolnjevanju na Poljskem. Enega od izvodov je podarila knjižnici ISJ Frana Ramovša ZRC SAZU.

rov in obdelanega jezikovnega gradiva od predknjižne dobe do leta 1500. Za kraj priprave so izbrali slovarsko delavnico na Inštitutu za poljski jezik v Krakovu, kjer je pod avtorstvom jezikovne zgodovinarke Marie Karpluk² slovar izdalo *Wydawnictwo Naukowe PWN Kraków*, financiral pa *Komitet Badań Naukowych*.

1 Uvod v slovar (VII–XXIV) prinaša informacije o dosedanjih raziskavah poljske krščanske terminologije. Prvi zametek sega v leto 1927, ko je profesor z univerze v Poznanju E. Klich pod splošnim naslovom *Polska terminologia chrześcijańska* raziskal omejen korpus 70 temeljnih krščanskih terminov (s tvorjenkami). Hipoteza, da so Poljaki skoraj 80 % krščanskih terminov sprejeli s posredovanjem češčine in le dobrih 20 % neposredno iz latinščine, je vendarle potrebovala potrditev na širšem jezikovnem gradivu. M. Karpluk v nadaljevanju sooča rezultate raziskav sociolingvističnih in zgodovinskih okoliščin pokristjanjevanja: vprašanje vpliva nemških misijonarjev v 8. in 9. stoletju, ki so širili krščanstvo med slovanske sosedo, vpliv slovanskega misijona solunskih bratov ter starocerkvenoslovanskih jezikovnih spomenikov, vprašanje kronologije prevzemanja in postopnega oblikovanja poljske krščanske terminologije ipd. Ugotavlja, da kljub različnim raziskovalnim postopkom ostajajo nedokončani odgovori, kdaj so bili preko češčine prevzeti krščanski termini prvič rabljeni in zapisani, čeprav je znano, da se je sprejemanje zaključilo do srede 14. stoletja. Vsi obsežnejši poljski jezikovni spomeniki namreč izvirajo iz obdobja od 2. polovice 14. stoletja do konca 15. stoletja.

Vse terminološke iztočnice so potrjene v gradivu, ki ga navaja v seznamu *Krajšave* (362–370). To so prevedeni evangeliji, pridige, katekizmi, molitveniki, cerkvene pesmarice, misali, hagiografije in laična besedila, npr. srednjeveške kronike, zakoniki, prisege ipd. ter latinske rokopisne knjige s poljskimi glosami do leta 1500. Znotraj seznama *Krajšave* (370–372) avtorica ločeno navaja pomožno literaturo za raziskovanje krščanske terminologije: zgodovinske in etimološke slovarje predvsem zahodno- in vzhodnoslovanskih jezikov, praslovanski in starocerkvenoslovanski slovar, biblijski slovar, slovar nove zaveze, leksikone in tematske slovarje (npr. slovar srednjeveške latinščine na Poljskem) ter splošne razlagalne enojezične in dvojezične slovarje. Pri raziskovanju poljske terminološke leksike M. Karpluk upošteva tudi širši slovanski okvir; opira se predvsem na najvažnejša monografska dela, slovarje in razprave o krščanski terminologiji pri drugih slovanskih narodih. Tako je v tretjem delu seznama je (372–386) zbrana poljska in tuja literatura o dani problematiki do leta 1996. Okrajšave in posebne znake (tipi oklepajev, matematična znamenja) M. Karpluk pojasnjuje v četrtem delu (387–389).

1.2 V nadaljevanju avtorica eksplicitno navaja, da dani slovar zajema strokovno besedišče za poimenovanje specializiranih pojmov v krščanstvu, in sicer za vsa področja rabe, kjer se je konstituirala religija: doktrina, božje službe, čaščenje boga, organizacija cerkve in subjektivne individualne izkušnje. Drugo skupino predstavljajo terminologizirani splošni izrazi, ki funkcionirajo kot termini

² Maria Karpluk je tudi članica uredniškega odbora pri zgodovinskem slovarju 16. stoletja *Słownik polszczyzny XVI wieku*, ki nastaja v Varšavi. Hrani ga Sekcija za zgodovino slovenskega jezika ISJ Frana Ramovša do vključno 28. knjige (*posk–poty*) iz leta 2000.

v danem besedilem okolju. Krščansko terminologijo uvršča med religiozne terminologije; znotraj nje obstajajo podtipi, kot teologija, cerkvena organizacija ipd. V slovarju prevladujejo katoliški termini, saj so Poljaki sprejeli krščanstvo zahodnega obreda. Najdemo tudi gesla s frekventnimi pravoslavnimi in judovskimi iztočnicami, npr. (ARCHIMANDRYTA) HARCHIMENDRYTA 'predstojnik samostana v pravoslavni cerkvi'.

1.3 Terminološka leksika je razvrščena v 2592 slovarskih sestavkih, v dveh stolpcih na vsaki strani (360 strani). Slovarski sestavek ima v povprečju 15 vrstic, le najpogosteje izpričani in večpomenski termini imajo večji obseg. Po vsebini jih ločimo v tri obsežne skupine: 1. temelj krščanstva je besedišče nove zaveze, ki je dopolnjeno z dediščino stare zaveze (npr. krščanska simbolika), 2. ostanki predkrščanskih (ne poganskih) slovanskih verovanj, ki še niso pojasnjeni³, 3. stalne besedne zveze v funkciji krščanskih terminov, v okviru gesel z enobesednimi iztočnicami. Sestavina terminološke zveze je večkrat terminologizirani splošni izraz, ki je lahko odnosnica, prilastek ali oboje, npr. pri terminu (OJCIEC) OCIEC v nominalnih zvezah: 1. *Bog oče, oče nebeški, oče sveti, oče vsemogočni* 'prva oseba svete trojice', 2. *prvi oče* 'prvi človek Adam', *sveti očetje* 'patriarhi', 3. *duhovni oče* 'spovednik', *oče sveti* 'papež'. Krščanski ljudski termini so upoštevani le izjemoma, npr. **WALKA** 'cinkanje z velikonočnimi jajci', *walka grzeszna*.

1.4 Po pričakovanju je v slovar zajet občnoimenski fond; M. Karpluk posebej izpostavi simbolni pomen botaničnih poimenovanj, npr. *božje drevce*. Od lastnih imen upošteva omejeno število apelativov za Jezusa Kristusa, sicer so biblijske osebe in kraji predmet specializiranih slovarjev.

1.5 V zadnjem delu uvodnih pojasnil so razložene metode obdelave gradiva, ureditev slovarskih sestavkov in napotki za uporabo.

2 Ureditev slovarskih sestavkov na podlagi jezikovne analize konkretnih primerov

2.1 Iztočnica je zaznamovana z velikimi, krepko tiskanimi črkami, v glasovno in pisno posodobljeni izrazni podobi. Navadno je ena, po pogostnosti rabe ji lahko sledita največ dve oblikoglasni ali pravopisni različici, potrjeni v zgodovinskem gradivu. Če se sodobna izrazna podoba termina razlikuje od tistih v diahronih besedilnih virih, je navedena na prvem mestu v oklepaju, kar uporabniku, ki zgodovinskih različic ne pozna, omogoča lažje iskanje po slovarju. Iztočnica je enobesedna, podatka o naglasu ni. V enakem tisku so zapisani krščanski termini v t. i. samostojnih vodilkah, ki so obenem kazalke (*cf. confer; porównaj...*). Večfunkcionalnost oznake *cf* je precej moteča. Samostojne vodilke opozarjajo, kje je obravnavana oblikoglasna različica, pravopisna različica danega termina, variantni besedotvorni morfem ali sestavina skladenjske podstave zloženke, npr. **KRÓLOWSTWO** *cf* **KRÓLEWSTWO**, **KREST** *cf* **CHRZEST**, **KRZEST** *cf* **CHRZEST**, **KRŚCI-** *cf* **CHRZCI-**, **KRZCI-** *cf* **CHRZCI-**, **WNIEBOWSTĄPIENIE** *cf* **WSTĄPIENIE**,

³ Moszyński (1992) je pisal o predkrščanski religiji Slovanov v luči praslovanskega besedišča. Trdi, da je prvotni pomen praslovanskih religiozних terminov moral biti blizu krščanskemu, da so jih Slovani hitreje sprejeli za svoje in razumeli.

PRZEZ- cf **BEZ-**. T. i. nesamostojne vodilke na koncu slovarskega sestavka kažejo na (večstopenjsko) tvorjenost dane iztočnice, npr. **KAPŁANI** *adj* /.../ ~ Cf **KAPŁAN**, **KAPŁANOW(Y)** *adj* /.../ ~ Cf **KAPŁAN**, **KAPŁAŃSKY** *adj* /.../ ~ Cf **KAPŁAN**, ali na besedotvorno različico, npr. **BEZWINNY** *adj* /.../ ~ Cf **PRZEZWINNY**, **PRZEZWINNY** *adj* /.../ ~ Cf **BEZWINNY**. Prikaz tvorjenosti v slovarju ni dosledno izpeljan, npr. **KACERZ** 'heretik', **KACERNY** *adj* /.../ ~ Cf **KACERZ**, pri iztočnicah **KACERSTWO**, **KACEROWAĆ** opozorila na tvorjenko ni. Pri domačih terminih je namesto skladenjske podstave tvorjenke naveden opis, npr. (**JASEŁKA**) **JASŁKA** a. **JASŁKI** /.../ »Rodzimy derywat od jasły«.

2.1.1 Iztočnico zaznamuje klasična besednovrstna opredelitev z latinskimi oznakami. Po pričakovanjih izstopajo samostalniki (*sb m, sb f, sb n*), sledijo pridevniki (*adj*) in glagoli (*vb pf, vb impf*), po potrebi opredeljeni z dodatnimi slovničnimi kvalifikatorji, kot *part praet pass, comp.* ipd. Od slovničnih besednih vrst je iztočnica lahko medmet (*interj*), npr. **AMEN**, **AMENŃ**, ki nastopa samostojno kot pastavek. V vlogi iztočnice je izkazan tudi sklop, npr. **DALIBÓG**, **DA LI BÓG**, nastal iz vzklika, medklica.

2.2 Razlagalno-ponazarjalni del slovarskega sestavka uvaja definicija termina v poševnem tisku; morebitni splošni pomen se ne navaja. Navedena je v obliki zgoščenega opisa, npr. **KRZYŻMO** 'olej z balsamu i oliwy używany przy niektórych sakramentach; chrisma Stp'⁴, **GRZECH** 'kršenje bożjih zapovedi, religiozno-etičnih norm', kot imenska zveza, npr. **APOSTOŁ** 'izbran Kristusov učenec', (**BOŻNICA**) **BOŻNICA** a. 'w ST 'stara zaveza' synagoga, b. 'świętynia pogańska' 'pogansko svetišče', c. 'cerkiew prawosławna, też przy prawosławnym monasterze', sopomenka, npr. **FALSZ** 'kłamstwo' 'hinavščina', **APOSTOLSKI** 1. 'apostołow', 2. 'papieski', **WRÓG** 'o Szatanie', celo kratica, npr. **GWIAZDA** 'o NMP' 'o blaženi devici Mariji' /.../ [Maryja], jasna gwiazdo, nas oświeci. Razlaga je lahko tudi skladenjska podstava tvorjenke, npr. (**DZWONEK**) **ZWONEK** 'mali zvon'. Zaradi načela ekonomičnosti je dopustna tudi delna pomenska razlaga termina, če se navezuje na razlago pri iztočnici znotraj terminološke besedne družine, npr. (**BIERZMOWAĆ**) **BIRZMOWAĆ** 'udzielać sakramentu Bierzmowania' prim. geslo (**BIERZMOWANIE**) **BIRZWNOWANIE**, **BIRZWOWANIE** z razlago pomenke *birma*. Za razlago termina v poljščini sledi (večinoma pri prevzetih izrazih) ekvivalent v vulgati, npr. (**ANTYCHRYST**) **ANTYKRYST**, **ANCYKRYST** *sb m* 'wróg Chrystusa; pseudochristus Vlg'.

Terminološke stalne besedne zveze so navedene takoj za besednovrstno opredelitvijo iztočnice, ki je ena od sestavin terminološke zveze, npr. **DZIEŃ** *sb m* »Śądny Dzień«, kar M. Karpluk razlaga kot 'dan božje sodbe ob koncu sveta'. Po citiranem zgledu za tilde navaja še druge terminološke zveze: »dzień naroczy(s)ty, niedzielny, święteczny, święty« z zgledi itd. v enakem vrstnem redu. Taka razvrstitev je zelo primerna, ker je na ta način tudi na formalni ravni potrjena enakovrednost večbesednega termina nasproti enobesednemu terminu, ki imata enako pomenovalno vlogo, le na izrazni ravni se različno uresničujeta.

⁴ Poněkod so navedbe iz slovarja zaradi večje ilustrativnosti citirane v poljščini, drugod, če pomeni niso prepoznavni na prvi pogled, so prevedene.

2.2.1 Večpomenskost krščanskih terminov je v slovarju nakazana s krepko tiskanimi arabskimi številkami takoj za slovnično oznako iztočnice. Poglejmo si primer: **BOŻY** *adj* 'Boga (*gen.*): 1. 'w przenośnych określeniach Boga, głównie w ST': »Imię Boże« /.../ 2. 'w relacji Boga do człowieka': »kazań boża« /.../ 3. 'o Chrystusie': »Baranek Boży« /.../ 4. 'o NMP': »Matka, Matuchna Boża« /.../ 5. 'o aniołach': »synowie boży« /.../ 6. 'w relacji człowieka do Boga': »bojaźń boża«. Definiciji pomena v poševnem tisku sledi citirani zgled v pokončnem tisku (z bibliografskimi podatki), ki dokazuje opredeljeni pomen. Ponazarjalni primeri so iz ekonomičnih razlogov navedeni skrajšano (izpusti) in z izjemo grških citatov transkribirani. Posegi avtorja slovarskega sestavka so označeni; v oglatem oklepaju so namreč vstavljene opombe za boljše razumevanje besedilnega iztržka. Sledijo terminološki ekvivalenti k dani iztočnici, povečini iz staročeških in staroslovaških, staroruskih, staroukrajinskih, latinskih, grških in starocerkvenoslovanskih virov.

2.2.2 Vsakokratni terminološki pomen iztočnice je lahko razčlenjen na podpomene in pomenske odenke, ki so zaznamovani s krepko tiskanimi malimi latinskimi črkami, npr. **BISKUP**, **BISKOP**, **PISKUP** *sb m* 1. 'dostojnik Kościoła': a. 'rzymskokatolickiego; antistes, episcopus, ordinarius Stp' /.../ b. 'prawosławnego; władyka'. Vsak podpomen je utemeljen s citiranim zgledom. Sledijo s tildo ločene in v narekovajih navedene stalne terminološke besedne zveze, povečini z ekvivalentom v latinski vulgati.

2.2.3 V vsakem slovarskem sestavku avtorica navaja bibliografijo o obravnavani iztočnici: obravnave v slovarjih, v monografijah, elaboratih in člankih. Izmed citiranih virov izstopajo imena raziskovalcev, kot Frinta, Gebauer, Karp, Klich, Moszyński, Siatk, Urbańczyk. Če je mogoče, Maria Karpluk navaja letnico najstarejšega zapisa iz zajetih besedilnih virov, npr. **KRYŁOS** 'kler' v latinskem tekstu iz leta 1090, **ANTYFONA** iz leta 1475, **ALLELUJA** okrog leta 1500.

2.2.4 Etimološki dodatek ob koncu slovarskega sestavka kaže, da slovar na področje etimologije stopa le v nujnih okvirih – za potrebe prikaza zgodovinskega besedišča. Opozarja na praslovanski, kot **KOLEDA**, in splošnoсловanski besedni fond, npr. **DUSZA**, **LENOŚĆ**. Pojasnjuje latinski, grški, hebrejski, starocerkvenoslovanski, starovisokonemški izvor termina ali pot prevzemanja in prilaganja zakonitostim poljskega jezika, npr. za termin **ANIOŁ** 'angel' M. Karpluk navaja češko posredništvo, Čehi so ga sprejeli iz cerkvene latinščine, toda izvorno je grška beseda. Pri nekaterih krščanskih terminih so vidne sledi predkrščanskega verovanja, kot pri terminu **CZART** 'diabeł, daemonium Vlg', ki je verjetno poimenovanje za poganskega demona, predpostavlja se vpliv češčine. Metonimična ali metaforična inovacija splošnopoimenovalnega izraza prinaša nov, religiozni pomen (v funkciji krščanskega termina), npr. pri izrazih **CZEŚĆ**, **DOBROŚĆ**, **KARAC** 'kaznovati', **KAŻŃ**, enako velja za krščansko simboliko, npr. **KWIAT**, (**LILIA**) **LILJA**. Avtorica opozarja tudi na vpliv češke frazeologije, npr. termin **BARANEK**, **BERANEK** 'jagnje': »baranek wielikonocny«, »Baranek Boży« je s terminološko besedno zvezo vred prevzet iz staročeščine: b. *boží, velikonoční*. Najtežje je prepoznati semantične kalke. Ti so bili največkrat prevzeti s češkim posredništvom, npr. v slovarskem sestavku **BLIŻNI**, **BLIŻNY** najdemo pojasnilo, da je bil termin sprejet s češkim posredništvom; je semantični kalk iz latinščine, ki

izhaja iz grščine, starocerkvenoslovanski ekvivalent je enak. Pri nejasnih ali nezanesljivih etimologijah avtorica posebej opozori (tudi z vprašajem) na hipotetične, najbolj verjetne razlage. Besedotvorni oz. t. i. strukturalni kalki so bili praviloma sprejeti s češkim posredništvom. Naj navedemo nekaj primerov: preko češčine prevzeti termin **BLOGOSŁAWIENIE** je »prišel« iz stare cerkvene slovansčine, po izvoru je besedotvorni kalk iz grščine, podstava tudi za latinski *benedictio*; termin **KRZYŻOWAĆ** je besedotvorni kalk iz cerkvene latinščine, sprejet preko češčine; **JEDNOŚĆ** je strukturalni kalk iz lat. *unitas* z verjetnim češkim posredništvom. M. Karpluk opozarja tudi na poreklo prevzetih besedotvornih različic terminov, npr. **KANONIK** (preko latinščine iz grščine), **KANOWNIK** (iz staročeščine). Oblikoglasne in besedotvorne značilnosti geografsko najbližjih slovanskih jezikov in poljskih dialektov so prav tako vplivale na izrazno podobo terminov, npr. **KRYŁOS** 'kler' (v stari ukrajiniščini *kryłosъ*, prehod Ъr), **JALMUŻNA**, **JAMUŻNA**, **JELMUŻNA** (poljski narečni prehod ja- > je-). Po drugi strani avtorica opozarja na domače tvorbenne postopke, npr. na izpeljavo s priponskim obrazilom -oć: **CZYSTOĆ** (kot **DOBROĆ**), ki je avtorska tvorba, in konkurira besedotvornima različicama **CZYSTOŚĆ** in **CZYSTOTA**.

3 Kot je razvidno iz predstavitve slovarskih sestavkov, pričujoči slovar predstavlja bogat zbir staropoljskih krščanskih terminov, temeljit popis njihove izrazne in pomenske podobe ter njihovo umeščenost v okvir slovanske krščanske, natančneje katoliške terminologije. Kljub dognanemu konceptu izdelave slovarja in mnogim dobrim praktičnim rešitvam je potrebno opozoriti na določene splošne pomanjkljivosti.

3.1 Kot prvo bi bil zelo zanimiv statistični izračun ali vsaj širše veljavni sklep, ki bi potrdil ali ovrgel splošno sprejeto hipotezo o skoraj 80-odstotnem deležu poljske krščanske terminologije, ki se je oblikovala posredno, preko češke krščanske terminologije. Res je, da nas avtorica o možnem češkem posredovanju opozarja v etimološkem dodatku slovarskega sestavka pri vsakem posameznem terminu, toda iz množice posameznih primerov je brez temeljitega pregleda celotnega slovarja težko sklepati na celoto. Podatek bi bil nadvse zanimiv tudi za tuje raziskovalce krščanske terminološke leksike.

3.2 Pri navajanju terminoloških ekvivalentov iz drugih slovanskih jezikov ni najti opozorila, da so v krščanski cerkvi zahodnega in vzhodnega obreda, torej katoliški (češki, slovaški) in pravoslavni termini (ruski, ukrajinska uniatska cerkev) dostikrat identični v izrazni podobi, da pa se na pomenski ravnini lahko deloma razhajajo.

3.3 Delež krščanske terminologije južnoslovanskih narodov katoliške in pravoslavne veroizpovedi je pri primerjavah neupravičeno zapostavljen, za vpogled v celotno problematiko pa bi bil zelo upravičen. Med strokovno literaturo le navaja, konkretno pa zanemarljivo malo upošteva Šetkov slovar hrvatske krščanske terminologije, Skokov etimološki slovar in študijo ter Miklošičev elaborat o krščanski terminologiji pri slovanskih narodih, v katerem so opazno izpostavljeni slovenski krščanski termini (najdemo le tiste iz Brižinskih spomenikov pod oznako Fris).

3.4 Uporabnik slovarja, ki bi se želel seznaniti z zgodovinskim procesom oblikovanja poljske krščanske terminologije, med gradivsko potrjenimi sopomenkami in različicami ne more odkriti diahronih zakonitosti pojavljanja in razširjenosti rabe, procesa širjenja in umikanja posameznih terminov. Prikrita torej ostaja medsebojna konkurenca in izmenjava krščanskih terminov, novotvorjenk, arhaizmov, tudi razširjenost terminoloških besednih družin ipd. Frekvenčnost posameznega termina je posredno razvidna na podlagi obsežnosti slovarskega sestavka in tudi sestavinskosti terminoloških besednih zvez. V slovarskem sestavku pogrešamo navedbe sopomenk in protipomenskih parov. Zanesljivost rezultatov resda ne bi bila absolutna, ker ne gre za popolne izpise terminološke lesike iz vseh najdenih besedil do leta 1500, vendar bi bili glede na zajeto gradivo dovolj povedni.

4 Slovar staropoljske krščanske terminologije je vsekakor zgleden dosežek zgodovinskega terminološkega slovarja. Slovencem, ki takega slovarja na žalost še nimamo, je z omenjenimi pridržki primeren zgled. Ker pa še nismo izdali celotnega zgodovinskega slovarja slovenskega jezika ali vsaj posameznih preteklih obdobj, je za nas tudi pot do izdelave zgodovinskega slovarja slovenske krščanske terminologije bistveno daljša.